

Samenwerking wonen en dagbesteding

Samenwerken tussen dagbesteding en woonvoorzieningen is in het belang van de kwaliteit van de gezamenlijke dienstverlening. Zeker als het gaat om cliënten die zelf niet of nauwelijks verbaal met hun omgeving kunnen communiceren, zoals mensen met ernstige meervoudige beperkingen. Het werken vanuit een gezamenlijke methodiek is daar zeer helpend bij. AS nam een kijkje in de praktijk.

Door John Sijnke | Foto's iStockphoto en Reinaerde

► Samenwerken tussen de afdelingen Dagbesteding en Wonen lijkt vanzelfsprekend. Je werkt immers allebei voor dezelfde cliënten en dan is afstemming eigenlijk niet meer dan vanzelfsprekend. Helaas is dat lang niet altijd het geval. Binnen veel organisaties heeft de afdeling Dagbesteding zich in de loop der jaren een andere positie moeten verwerven. Het resultaat is dat dagbesteding gezien wordt als een meer volwaardig beroep en niet meer als, zoals voorheen vaak het geval was, het tweede milieu – van minder belang dan het eerste milieu, de woonafdelingen, die dan ook de dienst uitmaakten. Dagbesteding heeft als beroep een belangrijke ontwikkeling doorgemaakt. Daardoor zijn wonen en dagbesteding in veel organisaties van elkaar gescheiden. Op zich prima, maar het effect in instellingen is echter dat er op sommige plekken heel weinig afstemming bestaat tussen wonen en dagbesteding; dat men los van elkaar opereert en hooguit op formele momenten (zoals een zorgplanbespreking) inhoudelijk overleg met elkaar heeft. Zo kan het gebeuren dat er verschillende methodieken worden gehanteerd en dat men niet van elkaars ervaringen leert.

Themadozen

Dat het ook anders kan wordt be-
wezen op Reinaerde locatie de

Heijgraeff in Woudenberg. Tussen dagcentrum de Heygraeff en woonvoorziening de Wende bestaat een intensieve samenwerking bij het begeleiden van cliënten met ernstige meervoudige beperkingen.

Centrale factor in die samenwerking is de methodiek 'Ervaar het maar'. Coördinerend begeleider dagbesteding Lindy Aarbodem en medewerker dagbesteding Denise van Heemskerk

Veel afstemming zoeken met de woonbegeleiders

vertellen enthousiast over hun uitgangspunten, de samenwerking met de woonvoorzieningen en de gebruikte methode. Denise: 'We werken echt vanuit de cliënten, we nemen hun wensen en behoeften als uitgangspunt voor de dagbesteding en proberen ze zo veel als mogelijk overal bij te betrekken.' Wanneer tijdens het interview enkele cliënten binnenkomen, wordt meteen duidelijk wat ze bedoelt: ze informeert de cliënten direct over het wat en waarom van het gesprek dat plaatsvindt.

Een buitenstaander zou zeggen: dat begrijpen ze toch niet? Maar Denise maakt in haar manier van omgaan met de cliënten goed zichtbaar waar het om gaat: de ander serieus nemen als een gelijkwaardig mens.

Lindy vertelt enthousiast over de hulpmiddelen die zij inzetten bij het afstemmen van activiteiten op de belevingswereld van cliënten: 'We gebruiken themadozen, zodat niet elke collega zelf alles bij elkaar hoeft te zoeken en we steeds materiaal gebruiken dat voor de cliënten herkenbaar is. We hebben dozen voor allerlei thema's, zoals de verschillende jaargetijden, en individuele dozen, met spulletjes en materialen die helemaal bij een persoon passen. Zo heeft elke begeleider steeds het juiste materiaal bij de hand.'

Er is veel afstemming met de begeleiders van de woningen. Het voordeel van werken op één terrein wordt hierbij zichtbaar: de woonbegeleiders brengen de meeste cliënten zelf en de AB'ers brengen ze weer terug naar de woningen. Zo zijn er dagelijks contactmomenten en dat is bij het werken met deze doelgroep heel belangrijk. Maar niet alleen die dagelijkse contacten zorgen voor afstemming, ook de methodiek 'Ervaar het maar', die zowel binnen de woningen als binnen de dagbesteding centraal staat bij de ondersteuning.

Gezamenlijke methode

Frans van der Burg, manager wonen, schuift aan en vertelt enthousiast over de methodiek en het gezamenlijk optrekken daarbij van Wonen en Dagbesteding. 'Ervaar het maar' is een bestaande methodiek die ook elders wordt toegepast. Wij hebben deze echter helemaal geïntegreerd in onze ondersteuning, zowel in de woonvoorzieningen als binnen de dagbesteding. Dat vraagt wel om de

Ervaar het maar

Thyra Koeleman ontwikkelde de methode 'Ervaar het maar' en ondersteunde diverse organisaties bij de implementatie ervan. In haar publicatie 'Ervaar het maar met de verzorging van mensen met een ernstige meervoudige beperking' (2008) schrijft ze over de achtergrond van de methode het volgende: Volledig of voor een groot deel afhankelijk zijn van je omgeving vraagt van verzorgers veel kennis, inzicht en vooral respect voor de ander in zijn mens-zijn. Het vraagt ook een voortdurend kritisch zijn op je eigen handelen. Wat gebeurt er als er weinig tijd is of wanneer je het gevoel hebt dat er onvoldoende tijd is binnen de organisatie voor het verzorgen van deze mensen? Wat gebeurt er als je al jaren op dezelfde groep werkzaam bent? Wat gebeurt er als er collega's zijn die een andere kijk op de verzorging van deze mensen hebben dan jij? Dit zijn enkele wezenlijke vragen, want het antwoord zal zijn weerslag hebben op hoe de ander verzorgd wordt. Des te meer de ander afhankelijk is des te belangrijker wordt het om regelmatig je eigen handelen te overdenken en bespreekbaar te maken. En dat is een gevoelig onderwerp. Want iedere verzorger verzorgt in eerste instantie vanuit allerlei goede bedoelingen.

'Ervaar het maar' is een werkwijze waarbij de begeleiding probeert aan te sluiten bij de gevoels- en belevingswereld van ernstig meervoudig beperkte mensen binnen dagelijkse verzorging en activiteiten. Principes en ideeën vanuit de ervaringsordering van Timmers-Huigens, de Totale communicatie, het communicatiemodel van Shane, de sensomotorische integratie en de basale stimulatie komen in deze methodiek bij elkaar. Daarnaast past 'Ervaar het maar' perfect in de zorgplancyclus van Carla Vlaskamp. 'Ervaar het maar' is dus een verbindende werkwijze, waarbinnen gebruikgemaakt wordt van andere methodieken. Thyra Koeleman schreef diverse boekjes die haar methode ondersteunen. Het webboekje 'Ervaar het maar met de verzorging van mensen met een ernstige meervoudige beperking' is gratis te downloaden van haar site. Haar boek 'Ervaar het maar met knutselen', dat zeer geschikt is voor medewerkers binnen de dagbesteding, is te bestellen via haar site www.ervaarhetmaar.nl.

nodige afstemming, maar dat is voor deze cliënten erg belangrijk.' 'Ervaar het maar' is een methode voor het stimuleren van de motoriek, de zintuigen en de communicatie in de begeleiding van mensen met een

Je moet er helemaal voor gaan

ernstige meervoudige beperking. De methode is ontwikkeld door Thyra Koeleman, die zelf ook actief betrokken is bij de implementatie en verdere ontwikkeling van de methode binnen deze afdelingen van Reinaerde. Frans: 'Deze methode geeft ons ontzettend veel handvaten voor de dagelijkse begeleiding. We zien iedereen als een uniek persoon en benaderen hem of haar daarom individueel. Zo heeft elke cliënt een eigen individuele "Ervaar-het-maar-cd" waarop in beeld gebracht is wat voor deze cliënt de essentie is bij zijn of haar ondersteuning. Dat is niet alleen heel handig voor overdracht aan nieuwe collega's en stagiaires, maar ook heel belangrijk voor het informeren en bij de cliënt betrekken van familie.' Frans is de drijvende kracht achter de grondige implementatie van deze methode, en vooral van de achterliggende gedachten. Dat wordt heel goed zichtbaar bij een bezoekje aan woonvoorziening De Wende, die bestaat uit vijf afzonderlijke woningen. Elke woning straalt een heel eigen sfeer uit, die wordt bepaald door de mensen die er wonen.

Opvallend is dat er in één van de woningen een met stof bekleed bankstel staat, terwijl er in dit type woningen bijna altijd wordt gekozen voor meubilair dat makkelijk afneembaar is. 'Hier woont iemand die het heerlijk vindt om helemaal weg te krui- pen in de bank', vertelt Frans. 'Dan is het wel zo prettig dat die bank lekker aanvoelt. Dat ons meubilair wat vaker moet worden schoongemaakt en vervangen, nemen we voor lief. Als de cliënten zich er maar prettig bij voelen.'

Er zijn verschillende kleine snoezelkamers in het gebouw, waar individueel gesnoezeld kan worden, maar ook in de badkamers kom je snoezel-elementen tegen. Zo hangen boven een bad objecten die de zintuigen prikkelen, zodat het baden als een belangrijk belevingsmoment benut kan worden. Ook in de dagbesteding is deze gedachtegang zichtbaar, maar het mooiste komt het tot uitdrukking in de centrale ruimte van de woonvoorziening. Deze ruimte, waar de vijf woningen op uit komen, is omgetoverd tot een belevingsplein waar alle zintuigen geprikkeld worden. De ruimte wordt voor gezamenlijke activiteiten gebruikt, maar omdat hij tevens op de ingang uitkomt, is het ook een plek waar mensen dagelijks meerdere malen langs komen en zodoende steeds iets van de aanwezige sfeer meepikken. Ook medewerkers dagbesteding maken geregeld gebruik van deze unieke ruimte.

Lindy, Denise en Frans zijn het er over eens dat de methode hen enorm helpt om de samenwerking tussen Wonen en Dagbesteding inhoudelijk goed vorm te geven. 'Je moet er wel de tijd voor nemen en er helemaal voor gaan', zegt Frans, 'maar dan kun je heel veel bereiken met deze bijzondere groep mensen.' ◀